

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БАХМУТСЬКИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
підготовки молодшого спеціаліста
з дисципліни
«ОХОРОНА ПРАЦІ. ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»
(КОД за ОПП ПП.3.1.2)

Галузь знань 27 Транспорт

Спеціальність 273 Залізничний транспорт

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Дубяга О.П., викладач кваліфікаційної категорії «спеціаліст першої категорії»

Складена на основі Освітньо-професійної програми «Обслуговування і ремонт залізничних споруд та об'єктів колійного господарства», затвердженої протоколом №7 педагогічної ради коледжу від 11.05.2018р.

Розглянуто на засіданні циклової комісії
«Організація перевезень і управління на залізничному
транспорті та Обслуговування і ремонт залізничних споруд
та об'єктів колійного господарства» та рекомендовано
до використання в освітньому процесі
Протокол №1 від 30.08.2018 р.

Голова циклової комісії Ю.С.Мінейкіс

Схвалено на засіданні методичної ради коледжу

Протокол від “ 30 ” 08 2018 року № 1
Голова методичної ради О.М. Щитинський
“ 30 ” 08 2018 року

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Основи охорони праці» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста напряму Галузі знань 27 Транспорт. Спеціальності 273 Залізничний транспорт. Спеціалізації Обслуговування і ремонт залізничних споруд та об'єктів колійного господарства

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення правових і організаційних питань охорони праці, пожежної безпеки і електробезпеки, питань гігієни праці, виробничої санітарії та виробничої безпеки, визначених відповідними державними стандартами освіти

Міждисциплінарні зв'язки: МПН.03 «Фізика», МПН.04 «Хімія», МПН.06 «Електротехніка і основи електроніки», МПН.08 «Безпека життєдіяльності», ГСЕ.05 «Соціологія», ГСЕ.06 «Економічна теорія», ГСЕ.09 «Основи правознавства»

Програма предмета "Основи охорони праці" передбачає виконання студентами практичних та лабораторних робіт

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Основи охорони праці» є науковий аналіз умов праці, технологічних процесів, виробничого обладнання, робочих місць, трудових операцій, організації виробництва з метою виявлення ризиків, шкідливих і небезпечних виробничих чинників, виникнення можливих аварійних ситуацій. На підставі цього комплексного аналізу розробляються заходи та засоби щодо усунення несприятливих виробничих чинників та створення здорових, нешкідливих і безпечних умов праці. викладання навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» є надання майбутнім фахівцям знання і вмінь вирішення різноманітних завдань з охорони праці на практиці, коли від цього залежать іноді життя і здоров'я людей, а в багатьох випадках – запобігання аваріям і збереження значних матеріальних цінностей.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи охорони праці» є формування у майбутніх фахівців необхідного в їх професійній діяльності рівня знань та умінь, які відповідають державним стандартам освіти і дають можливість професійно орієнтуватися в питаннях організації виробничого процесу, що відповідає всім нормам і правилам безпеки. Вивчення дисципліни передбачає, що студент користується, крім підручника, діючими законодавчими і нормативними актами України про охорону праці, спеціальною і навчальною літературою, а також науково-практичними спеціалізованими журналами з охорони праці. формування у майбутніх фахівців необхідного в їх професійній діяльності рівня знань та умінь, які відповідають державним стандартам освіти і дають можливість професійно орієнтуватися в питаннях організації виробничого процесу, що відповідає всім нормам і правилам безпеки.

аналізувати умови праці, технологічних процесів, виробничого обладнання, робочих місць, трудових операцій, організації виробництва з метою виявлення ризиків, шкідливих і небезпечних виробничих чинників, виникнення можливих аварійних ситуацій

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

повинен знати:

систему законодавчої і нормативно-правової бази України з питань охорони праці та комплексні соціально-економічні, організаційно-технічні, санітарно-гігієнічні і лікувально-профілактичні заходи і засоби, спрямовані на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової професійної діяльності та створення належних, безпечних і здорових умов праці на виробництві

повинен вміти:

практично застосовувати законодавчі і нормативно-правові акти з охорони праці у своїй професійній діяльності; аналізувати, оцінювати, прогнозувати і попереджати можливий негативний вплив виробничого середовища, технологічного процесу, об'єкту, обладнання і устаткування на здоров'я працюючого; планувати, організовувати і впроваджувати роботу з питань охорони праці на виробництві; вирішувати питання охорони праці в системі поточного і оперативного контролю за станом охорони праці на виробництві.

Таблиця 1.

Сформовані компетенції :

Компетенція, щодо вирішення проблем та задач соціальної діяльності, інструментальних та загально - наукових задач	Абревіатура компетенції
1	2
Компетенції соціально-особистісні:	КСО
- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);	КСО 1
- розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя;	КСО-2
- креативність, здатність до системного мислення;	КСО 5
- турбота про якість виконуваної роботи;	КСО 8
Загальнонаукові компетенції:	КЗН
- базові знання фундаментальних наук;	КЗН-4
- базові знання в галузі.	КЗН-5
Інструментальні компетенції	КІ
- здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою;	КІ-1
- навички роботи з комп'ютером;	КІ-3
Загально-професійні:	КЗП
-здатність аналізувати та планувати роботу і обробляти інформацію;	КЗП-1
-уміння організувати виробничий процес;	КЗП-2
-уміти забезпечувати виконання вимог безпеки руху поїздів, життєдіяльності та охорони праці;	КЗП-5
Спеціалізовано-професійні	КСП
-здатність виконувати контроль за дотриманням технологічної і трудової дисципліни, правил охорони праці;	КСП-1
-здатність здійснювати нагляд за впровадженням державних стандартів;	КСП-8

Таблиця 2. Рекомендований розподіл навчального часу за видами занять

№ з./п.	Найменування розділів (блоків та модулів)	Кількість годин			
		Всього	Аудиторні	Лабораторні (практичні)	Самостійна робота
	Вступ. Загальні питання охорони праці	2	2		
1	Правові та організаційні основи охорони праці	28	12	4	12
1.1	Законодавство України про охорону праці	6	4		2
1.2	Управління та організація охорони праці на виробництві	4	2		2
1.3	Навчання з питань охорони праці	2	2		
1.4	Профілактика травматизму та професійних захворювань	4	2		2
1.5	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії	12	2	4	6
2	Основи виробничої безпеки	22	6	4	12
2.1	Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та виробничих процесів	2			2
2.2	Основи електробезпеки	8	2	2	4
2.3	Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах	10	4	2	4
2.4	Загальні положення безпеки на залізничних коліях	2			2
3	Правові та організаційні питання охорони праці на залізничному транспорті	18	8	4	6
3.1	Міжнародні норми та законодавчі документи в галузі охорони праці. Нормативно-правові акти з охорони праці на залізничному транспорті	4	2		2
3.2	Система управління охороною праці та державний нагляд за станом охорони праці в підрозділах залізничного транспорту	4	2		2
3.3	Травматизм і професійні захворювання. Соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на підприємствах залізниці	10	4	4	2
4	Безпека праці на залізничному транспорті	8	6		2
4.1	Загальні вимоги безпеки на залізничному транспорті. Безпека праці при виконанні робіт на залізничних коліях	2	2		
4.2	Безпека праці на електрифікованих ділянках колії та на ділянках зі швидкісним рухом	4	2		2
4.3	Правила перевезення працівників до місця роботи. Заходи безпеки при перевезенні небезпечних вантажів	2	2		
5	Вимоги охорони праці та безпечні методи виконання робіт у господарстві колії	26	14		12
5.1	Гігієна праці та виробнича санітарія	4	2		2
5.2	Вимоги охорони праці при проведенні колійних робіт	14	8		6
5.3	Вимоги безпеки під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт	6	2		4
5.4	Заходи пожежної безпеки на об'єктах колійного господарства	2	2		
	Всього:	108	52	12	44

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин/____ кредитів ECTS.

Вступ. Загальні питання охорони праці

Основні етапи розвитку охорони праці. Предмет, структура, зміст, мета та завдання дисципліни "Основи охорони праці", її зв'язок з іншими дисциплінами. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Державна політика України в галузі охорони праці та її основні принципи. Поняття про небезпечні і шкідливі виробничі чинники та їх класифікація.

1. Правові та організаційні основи охорони праці

1.1. Законодавство України про охорону праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Основні положення законодавства України з охорони праці: Закон України "Про охорону праці", Кодекс законів про працю України та Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності" та їх сфера дії.

Гарантії прав працівників на охорону праці. Трудовий договір. Колективний договір.

Основні державні нормативно-правові акти з охорони праці: їх кодування. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють у межах підприємства: їх склад і структура.

Відповідальність працівників за порушення законодавства про охорону праці. Відсторонення працівника від виконання службових обов'язків.

Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Права громадян на відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі їх смерті на підприємстві.

1.2. Управління та організація охорони праці на виробництві

Основні функції управління охороною праці. Основні завдання управління охороною праці.

Планування і фінансування заходів з охорони праці: основні принципи і джерела.

Органи державного управління охороною праці.

Галузеві, регіональні системи управління охороною праці та системи управління охороною праці на підприємствах. Мета систем управління охороною праці, основні принципи їх функціонування, обсяги та суб'єкти управління, підготовка управлінських рішень.

Управління охороною праці на підприємстві та обов'язки роботодавця. Організація служби охорони праці. Положення про службу охорони праці, її основні завдання, функціональні обов'язки та права. Комісія з питань охорони праці підприємства: її основні завдання та права.

Органи державного нагляду за охороною праці. Основні повноваження і права органів державного нагляду за охороною праці, відповідальність посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці щодо виконання покладених на них обов'язків.

Відомчий контроль за охороною праці.

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Повноваження і права профспілок у здійсненні контролю за додержанням законодавства про охорону праці.

Ступеневий контроль за станом охорони праці на підприємствах.

1.3. Навчання з питань охорони праці

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки.

Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

Інструкції з охорони праці, що діють у межах підприємства: порядок їх розробки, узгодження, затвердження, введення в дію та перегляду. Відповідальність за порушення інструкції з охорони праці.

Інструктажі з питань охорони праці: їх види, характеристика та порядок проведення. Стажування (дублювання) та порядок допуску працівників до самостійної роботи.

1.4 Профілактика травматизму та професійних захворювань

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Інциденти та невідповідності. Обов'язки роботодавця щодо розслідування та обліку нещасних випадків та професійних захворювань на підприємстві.

Основні положення "Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві". Нещасні випадки, що підлягають розслідуванню та обліку на виробництві. Види розслідувань нещасних випадків і професійних захворювань та загальний порядок проведення їх розслідування. Склад і обов'язки комісії з розслідування нещасних випадків. Оформлення розслідування нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві.

Основні заходи профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань. Економічне стимулювання охорони праці на підприємстві шляхом встановлення знижок та надбавок при сплаті страхових внесків, як основний спосіб державної профілактики травматизму та професійних захворювань.

1.5. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії

Мета та завдання фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії в умовах виробничого середовища і трудового процесу. Законодавство в галузі гігієни праці. Фізіологічні особливості основних видів діяльності. Класифікація робіт за ступенем важкості. Критерії і показники умов праці (Гігієнічна класифікація праці).

Характеристика небезпечних та шкідливих психофізіологічних виробничих чинників. Роль трудового колективу у створенні безпечних умов праці. Вплив втоми та стресу на безпеку праці.

Атестація робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці: строки проведення, основна мета та завдання в сфері забезпечення прав працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.

1.5.1. Мікроклімат виробничих приміщень

Основні чинники, що створюють мікроклімат виробничих приміщень та їх вплив на організм людини. Нормування та визначення параметрів мікроклімату. Загальні заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

1.5.2. Повітряне середовище виробничих приміщень

Вплив шкідливих речовин на організм людини. Джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Нормування і прилади вимірювання шкідливих речовин. Заходи та засоби захисту і попередження від шкідливої дії речовин на виробництві.

1.5.3. Вентиляція виробничих приміщень

Природна, штучна та суміщена системи вентиляції виробничих приміщень: їх призначення та сфери застосування, види та класифікація. Організація повітрообміну в приміщеннях. Основні вимоги до систем вентиляції.

Методи розрахунку систем штучної (механічної) вентиляції та їх вибір.

1.5.4. Освітлення виробничих приміщень

Значення освітлення для працездатності і здоров'я людини. Природне, штучне та суміщене освітлення виробничих приміщень: їх види та класифікація. Основні вимоги до виробничого освітлення.

Основні світлотехнічні визначення. Джерела штучного освітлення. Нормування, прилади вимірювання і методи розрахунку природного та штучного освітлення.

1.5.5. Вібрація

Параметри та види вібрації, джерела її виникнення та дія на організм людини. Заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від дії вібрації. Гігієнічне нормування та вимірювання параметрів вібрації.

1.5.6. Шум, ультразвук та інфразвук

Шум, його види, класифікація та фізичні характеристики. Вплив шуму на організм людини. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від дії шуму. Нормування та вимірювання шуму.

Інфразвук та ультразвук: поняття та джерела виникнення, дія на організм людини. Методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

1.5.7. Електромагнітні поля та електромагнітні випромінювання радіочастотного діапазону

Загальна характеристика електромагнітних випромінювань, їх джерела виникнення, нормування та дія на організм людини. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

1.5.8. Випромінювання оптичного діапазону

Інфрачервоне, ультрафіолетове та лазерне випромінювання: їх джерела виникнення, дія на організм людини та нормування. Засоби та заходи захисту від випромінювань оптичного діапазону.

1.5.9. Іонізуюче випромінювання

Визначення та природа іонізуючого випромінювання. Виробничі джерела виникнення іонізуючого випромінювання та його дія на організм людини. Норми радіаційної безпеки. Прилади вимірювання. Методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

1.5.10. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень

Основні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств та планування його території. Основні вимоги до виробничих будівель і споруд та допоміжних приміщень. Санітарно-побутове забезпечення працівників.

Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

1.5.11. Охорона праці користувачів персональних комп'ютерів

Основні гігієнічні вимоги до організації та обладнання робочих місць з відеодисплейним терміналом. Вимоги до режимів праці та відпочинку при роботі з відеодисплейним терміналом. Вимоги до профілактичних медичних оглядів користувачів персональних комп'ютерів.

Лабораторна робота № 1

Дослідження параметрів мікроклімату робочих приміщень та оцінка щодо відповідності їх нормативним значенням.

Лабораторна робота № 2

Дослідження та оцінка якості природного освітлення.

В результаті вивчення розділу студент

повинен знати:

- основні діючі законодавчі та державні нормативно-правові акти з охорони праці;
- основні положення законодавчих та державних нормативно-правових актів з охорони праці;
- права, обов'язки та відповідальність працівників та роботодавців в межах діючого законодавства України з охорони праці;
- структуру організації охорони праці на підприємствах, установах, організаціях;
- порядок організації і проведення навчання, інструктажів та перевірки знань з питань охорони праці;
- порядок складання інструкцій з охорони праці для виробничих професій або видів робіт;
- порядок допуску працівників до самостійного виконання роботи на виробництві;
- систему державного управління та нагляду за охороною праці в Україні;
- основні організаційно-технічні і лікувально-профілактичні заходи та засоби профілактики травматизму та професійних захворювань на виробництві;
- основні санітарно-гігієнічні заходи та засоби, спрямовані на поліпшення умов праці на виробництві;

повинен вміти:

- практично застосовувати законодавчі та нормативно-правові документи з охорони праці для вирішення питань у своїй професійній діяльності;
- проводити інструктажі з питань охорони праці та проводити їх реєстрацію;
- вирішувати питання в системі поточного і оперативного контролю за станом охорони праці на виробництві;
- аналізувати, оцінювати, прогнозувати і попереджати можливий негативний вплив виробничого середовища на здоров'я та працездатність людини у процесі трудової діяльності.

2. Основи виробничої безпеки

2.1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та виробничих процесів

Безпека виробничого устаткування. Безпека виробничих процесів. Небезпечні зони машин та механізмів. Суб'єктивні та об'єктивні засоби попередження про небезпеку. Засоби індивідуального та колективного захисту: їх класифікація, вимоги до їх експлуатації та випадки застосування.

Автоматизація, механізація та дистанційне керування виробничими процесами, як основа поліпшення умов праці.

Кольори безпеки та знаки безпеки праці. Сигнальна розмітка.

2.2. Основи електробезпеки

Основні визначення електробезпеки. Основні нормативно-правові акти з питань електробезпеки.

Основні причини ураження електричним струмом та особливості електротравматизму. Особливості дії електричного струму на організм людини. Види електротравм: електричні удари і електрошок. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Допустимі значення струмів і напруг.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Класифікація електроустановок за напругою. Умови ураження людини електричним струмом при доторканні або наближенні до струмовідних частин або при дотику до неструмовідних металевих частин електроустановок, які опинились під напругою.

Поняття про розтікання струму по поверхні землі або струмопровідної поверхні. Напруга кроку та напруга дотику. Основні засоби та заходи безпечної експлуатації електроустановок та їх класифікація.

Статична та атмосферна електрика: природа, умови і джерела виникнення. Небезпечні чинники статичної електрики. Заходи та засоби захисту від дії атмосферної та статичної електрики.

Навчання працівників з питань електробезпеки. Кваліфікаційні групи з електробезпеки: порядок присвоєння та вимоги до персоналу.

2.2.1. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом

Перша допомога та її основні принципи. Послідовність дій при наданні першої допомоги постраждалому від дії електричного струму. Методи звільнення постраждалого від дії електричного струму. Правила поведінки в зоні розтікання струму. Особливості звільнення постраждалого в електроустановках понад 1000 Вольт. Методи визначення стану потерпілого (ознаки життя і смерті). Підготування потерпілого до проведення штучного дихання та зовнішнього масажу серця. Методика проведення штучного дихання та зовнішнього масажу серця однією або двома особами. Способи виконання штучного дихання. Аналіз можливих помилок під час виконання штучного дихання та зовнішнього масажу серця. Правила транспортування потерпілого.

Практична робота № 1

Надання першої допомоги потерпілому в разі ураження електричним струмом.

2.3. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах

Правова основа забезпечення пожежної безпеки. Загальні принципи організації пожежної безпеки.

Вивчення питань пожежної безпеки: навчання, інструктажі, пожежно-технічний мінімум.

Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Порядок дій у разі виявлення пожежі. Місця, у яких заборонено куріння.

Показники пожежовибухонебезпечності речовин і матеріалів. Класифікація речовин і матеріалів за горючістю та рідин за температурою спалаху. Категорії приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпечністю. Класифікація вибухо- та пожежонебезпечних приміщень (зон).

Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація.

Засоби пожежегасіння.

Евакуація людей із приміщень та будівель.

Практична робота № 2

Будова та застосування первинних засобів пожежегасіння.

2.4. Загальні положення безпеки на залізничних коліях

Вимоги до працівників. Безпека під час перебування на залізничних коліях: прохід уздовж колії, перехід через колії, пропуск поїздів. Загальні заходи безпеки на електрифікованих ділянках.

В результаті вивчення розділу студент

повинен знати:

- вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, яким повинні відповідати виробниче устаткування та технологічні процеси;
- правила поведінки з виробничим устаткуванням, механізмами та іншими засобами виробництва, їх небезпечні вузли та зони;
- порядок повідомлення про небезпеку свого безпосереднього керівника робіт або іншу посадову особу;
- умови і особливості ураження електричним струмом, його допустимі значення;
- правила поведінки в зоні дії напруги кроку та умови її виникнення;
- правила оцінки стану потерпілого в разі ураження електричним струмом та методику надання першої допомоги;
- значення кольорів безпеки, знаків безпеки та сигнальної розмітки;
- принципи організації та профілактики пожежної безпеки на виробництві;
- порядок дій працівників в разі пожежі на виробництві та порядок виклику державної пожежної охорони;
- основні вимоги щодо евакуаційних заходів на виробництві;
- загальні положення безпеки на залізничних коліях;

повинен вміти:

- користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;
- проаналізувати небезпечну виробничу ситуацію пов'язану з ураженням електричним струмом або пожежею, що раптово виникла на робочому місці та вжити посильних заходів щодо її усунення;
- надати першу допомогу потерпілому в разі ураження електричним струмом;
- користуватися засобами пожежегасіння;
- проводити аналіз, щодо відповідності виробничого устаткування та технологічних процесів вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.

3. Правові та організаційні питання охорони праці на залізничному транспорті

3.1. Міжнародні норми та законодавчі документи в галузі охорони праці. Нормативно-правові акти з охорони праці на залізничному транспорті

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна організація праці. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці. Трудові норми Міжнародної організації праці. Використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і охорони праці.

Державні міжгалузеві та галузеві нормативні акти про охорону праці (норми, правила, положення, інструкції, переліки тощо), їх кодування. Державний реєстр нормативних актів про охорону праці. Галузеві нормативно-правові акти про охорону праці. Нормативні акти про охорону праці, що діють у межах підприємства. Відповідальність за порушення законодавства та нормативних актів про охорону праці.

3.2. Система управління охороною праці та державний нагляд за станом охорони праці у підрозділах залізничного транспорту

Управління охороною праці на підприємствах залізничного транспорту. Організація служби охорони праці, її основні завдання, функціональні обов'язки та права.

Комплексні перевірки стану охорони праці на підприємствах. Атестація робочих місць на відповідність вимогам нормативних актів про охорону праці.

Регулювання охорони праці в колективному договорі. Комплексні плани підприємства щодо поліпшення стану охорони праці.

Здійснення державного нагляду за станом охорони праці у структурних підрозділах залізниці.

У результаті вивчення розділу студент

повинен знати:

основні законодавчі акти про охорону праці; міжгалузеві і галузеві нормативні акти про охорону праці, їх кодування; інструкції з охорони праці за видами професій, розроблені у структурних підрозділах залізниці; управління охороною праці на підприємствах залізничного транспорту; організацію державного нагляду за станом охорони праці на підприємствах; порядок прийняття колективного договору; порядок реєстрації інструктажів з охорони праці.

повинен вміти:

користуватися нормативними документами, визначати вимоги законодавчих і нормативних актів з охорони праці; визначати основні вимоги інструкцій з охорони праці за видами професій.

1.3. Травматизм і професійні захворювання. Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань на підприємствах залізниці

Специфіка умов праці залізничників. Фактори, що визначають підвищений рівень небезпеки праці. Загальні поняття про травматизм і професійні захворювання. Надання першої допомоги потерпілому від нещасних випадків.

Порядок страхування працівників від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві. Отримання компенсацій за ушкодження здоров'я у разі виникнення нещасних випадків.

Практична робота № 3

По заданих обставинах, скласти план дій та оформити акт ф.Н-5 про нещасний випадок на виробництві.

Практична робота № 4

Надання першої долікарської допомоги потерпілим у разі нещасних випадків.

У результаті вивчення розділу студент

повинен знати:

специфіку роботи працівників у різних підрозділах залізниці; шкідливі та небезпечні виробничі фактори на робочих місцях; порядок страхування працівників та отримання компенсацій у разі нещасного випадку; права та обов'язки потерпілих і осіб, причетних до нещасного випадку при оформленні акту ф.Н-5.

повинен вміти:

надавати першу долікарську допомогу потерпілим від нещасного випадку при різних видах травм.

4. Безпека праці на залізничному транспорті

4.1. Загальні вимоги безпеки на залізничному транспорті. Безпека праці при виконанні робіт на залізничних коліях

Вимоги до працівників залізничного транспорту. Загальні заходи безпеки під час перебування на залізничних коліях. Перехід працівників через колії, прохід вздовж колії, пропуск поїздів. Загальні положення безпеки під час виконання робіт на залізничних коліях.

4.2. Безпека праці на електрифікованих ділянках і ділянках зі швидкісним рухом поїздів

Вимоги до залізничників, робота яких пов'язана з перебуванням на перегонах і станціях електрифікованих ділянок колії. Небезпека ураження електричним струмом у разі наближення до проводів контактної мережі при виконанні різних видів робіт. Обов'язки працівників залізничного транспорту при виявленні обриву проводів контактної мережі. Правила безпеки для працівників при знаходженні на ділянках зі швидкісним рухом поїздів.

4.3. Перевезення працівників до місця роботи. Безпека під час перевезення небезпечних вантажів

Організація перевезення працівників до місця роботи і в зворотному напрямку приміськими, господарчими поїздами, дрезинами та автомобільним транспортом. Оснащення вагонів господарчих поїздів, призначених для перевезення людей. Посадка і висадка працівників на двоколійних та багатоколійних ділянках. Вимоги до автомашин, призначених для перевезення людей. Особливості перевезення працівників дрезинами різних типів, моторно-рейковим транспортом. Заходи безпеки під час перевезення небезпечних вантажів.

У результаті вивчення розділу студент

повинен знати:

«Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту», «Правила безпеки для працівників залізничного транспорту на електрифікованих лініях, правила безпеки при перевезенні небезпечних вантажів»;

повинен вміти:

використовувати теоретичні знання, отримані при вивченні даного розділу в конкретних виробничих умовах.

5. Вимоги охорони праці і безпечні методи виконання робіт у господарстві колії

5.1. Гігієна праці та виробнича санітарія

Аналіз умов праці працівників колійного господарства. Методи та засоби захисту від впливу шкідливих і небезпечних виробничих факторів. Вимоги виробничої санітарії до улаштування та утримання територій підприємств, виробничих, допоміжних санітарно-побутових приміщень. Особливості улаштування місць стоянки колійних машинних станцій. Вимоги виробничої санітарії до конструкцій машин і механізмів.

5.2. Вимоги охорони праці при проведенні колійних робіт

Вимоги безпеки перед початком колійних робіт. Порядок огороження місць виконання робіт на колії. Обов'язки керівника робіт. Заходи безпеки під час виконання колійних робіт немеханізованим способом. Безпека під час робіт із пересувними електростанціями та колійним електричним інструментом. Заходи безпеки при виконанні робіт із застосуванням колійних машин. Вимоги безпеки під час виконання робіт на електрифікованих лініях і дільницях зі швидкісним рухом поїздів (141-200 км/год). Заходи безпеки під час робіт на штучних спорудах. Заходи безпеки при очищенні колій та стрілок від снігу. Вимоги безпеки під час використання петард. Вимоги безпеки при експлуатації компресорів і пневматичного інструменту. Заходи безпеки при роботі на верстатах.

5.3. Вимоги безпеки під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт

Безпека при навантаженні та вивантаженні рейок, стрілок, хрестовин і вирівнювальних приладів. Безпека при навантаженні-розвантаженні шпал і брусів. Безпека при навантаженні-розвантаженні баластних матеріалів. Безпека при перевезенні, розвантаженні колійного інструменту та матеріалів на знімних візках і колійних вагончиках. Безпека при перевезенні і розвантаженні рейок порталними кранами. Складування матеріалів і виробів.

5.4. Заходи пожежної безпеки на об'єктах колійного господарства

Основні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки. Заходи пожежної безпеки при експлуатації спеціального рухомого складу. Правила гасіння пожеж поблизу проводів контактної мережі. Порядок дії працівників і посадових осіб під час виявлення та ліквідації пожежі. Норми оснащення виробничих ділянок первинними засобами пожежогасіння.

У результаті вивчення розділу студент

повинен знати:

шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища, засоби захисту від них; вимоги виробничої санітарії до облаштування виробничих приміщень, машин і механізмів; правила охорони праці при знаходженні та роботі поблизу залізничних колій і на них; вимоги охорони праці до машин, механізмів та інструментів, що використовуються під час роботи; заходи безпеки при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт на коліях.

повинен вміти:

використовувати засоби колективного та індивідуального захисту від впливу шкідливих та небезпечних виробничих факторів; застосовувати правила охорони праці при роботі на залізничних коліях; забезпечувати безпечні умови праці при експлуатації вантажопідійомних машин, механізмів та при виконанні робіт вручну.

Рекомендована література

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Закон України «Про охорону праці».
2. Кодекс законів про працю України
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
4. Закон України «Про пожежну безпеку».
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
8. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».
11. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
12. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
13. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
14. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
15. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
16. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
17. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
18. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
19. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
20. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

Основна література

1. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448 с.
2. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
3. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 480 с.
4. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
5. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
6. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.
7. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2006 – 336 с.
8. Кобець О.В., Митрофанов В.В., Діданов В.І. Основи охорони праці на залізничному транспорті: Навч. посіб.- К.: «Видавництво Дельта», 2008 - 392 с.

Додаткова література

1. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.: 2009.

2. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: “Тріада плюс”, 2010. – 648 с.
3. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
4. Серіков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227с.
5. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
6. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці»/ В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Л. А. Васьковець та ін.; За ред. В. В. Березуцького. — Х.: Факт, 2005. — 348 с.

1. Форма підсумкового контролю успішності навчання _____ Іспит _____

2. Засоби діагностики успішності навчання Тематичне аудиторне письмове опитування, домашня контрольна робота (для студентів заочної форми навчання).